

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अध्यादेश-२०१५
अंतर्गत अधिसूचित सेवा अंमलबजावणीच्या
अडचणींबाबत

**महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग**

शासन परिपत्रक क्रमांक: आरटीएस-२०१५/प्र.क्र.३२/पं.रा-५

बांधकाम भवन, २५, मझबान पथ,

मुंबई ४०० ००९.

तारीख: ७ डिसेंबर, २०१५.

वाचा - शासन निर्णय क्रमांक आरटीएस-२०१५/प्र.क्र.३२/पं.रा-५, दिनांक १४ जुलै, २०१५

प्रस्तावना -

राज्यातील पात्र व्यक्तींना पारदर्शक, कार्यक्षम व समयोचित लोकसेवा देण्याकरीता तसेच लोकांच्या स्थानिक प्रशासनाकडून वाढत्या अपेक्षा विचारात घेऊन त्यांना तत्पर व दर्जेदार सेवा पुरविण्याच्या दृष्टीकोनातून महाराष्ट्र लोक सेवा हमी अधिनियम-२०१५ अंतर्गत पंचायत राज संस्थेमार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या विविध सेवांपैकी नागरिकांना दैनंदिन जीवनामध्ये सातत्याने आवश्यक असणा-या व ज्या लोकसेवांचा जास्तीत जास्त नागरिकांनी फायदा घेतला आहे व ज्या सेवा महत्वाच्या आहेत अशा १३ लोकसेवांची निश्चिती संदर्भित शासन निर्णयान्वये करण्यात आली आहे. तसेच सदर अधिसूचित सेवांच्या अंमलबजावणीबाबतच्या सविस्तर सूचना संदर्भित शासन निर्णयान्वये निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. सदर सेवा पुरविताना काही अडचणी येत असल्याने त्यांचे निराकरण करण्याच्या अनुषंगाने पुढीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

शासन परिपत्रक-

उक्त दिनांक १४ जुलै, २०१५च्या शासन निर्णयान्वये अधिसूचित करण्यात आलेल्या १३ सेवा या पात्र व्यक्तींना उपलब्ध करून देण्याकरीता ऑनलाईन कार्यप्रणाली कार्यान्वित असेल, त्या ठिकाणी सदर सेवा संगणकीकृत प्रतींद्वारेही देता येईल व ज्या ठिकाणी ऑनलाईन प्रणाली कार्यान्वित नाही, त्या ठिकाणी सदर सेवा संदर्भित शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यांमध्ये उपलब्ध करून देणे बंधनकारक राहील अशा सूचना देण्यात आल्या आहेत. सद्यस्थितीत या विभागाने अधिसूचित केलेल्या १३ सेवांपैकी १० सेवा महाराष्ट्र शासनाच्या आपले सरकार पोर्टलवर ऑनलाईन उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत. राज्यातील नागरिकांकडून या ऑनलाईन सेवेचा लाभ घेण्यात येत असून त्यास चांगला प्रतिसाद मिळत आहे. मात्र नागरिकांनी ऑनलाईन अर्ज करूनही काही तांत्रिक अडचणींमुळे सदर सेवा त्यांना ऑनलाईन उपलब्ध होण्यामध्ये विलंब होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे. महाराष्ट्र लोक सेवा हमी कायद्याचा मुळ उद्देश साध्य करण्याच्या अनुषंगाने तसेच नागरिकांना

सदर सेवा विहित वेळेत प्राप्त करून देण्याच्या अनुषंगाने येत असलेल्या तांत्रिक अडचणी विचारात घेता पुढीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत:-

- १) लोकसेवा हमी कायद्यांतर्गत उपलब्ध करून देण्यात येत असलेल्या सेवांचे संनियंत्रण करण्याकरीता आपले सरकार पोर्टलवर एक Dashboard उपलब्ध असून त्याद्वारे प्राप्त झालेल्या ऑनलाईन अर्जांची सद्यस्थिती दिसून येते. सदर सद्यस्थिती पाहण्याकरीता सर्व जिल्हा परिषद व पंचायत समित्यांकरीता User Name व Password उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहेत. त्यानुसार सदर ऑनलाईन सेवांच्या संनियंत्रणाकरीता प्रत्येक जिल्हा परिषद स्तरावर उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांची तसेच प्रत्येक पंचायत समितीस्तरावर गट विकास अधिकारी यांची नोडल अधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्यात येत आहे.
- २) लोक सेवा हक्क कायद्यांतर्गत देण्यात यावयाच्या सेवांचा आढावा गट विकास अधिकारी यांनी प्रत्येक सोमवारी घ्यावा. त्याकरीता पंचायत समितीस्तरावर पुढीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात यावी:-

गट विकास अधिकारी	अध्यक्ष
सर्व विस्तार अधिकारी (पंचायत)	सदस्य
सहायक गट विकास अधिकारी	सदस्य सचिव

सर्व विस्तार अधिकारी (पंचायत) यांनी त्यांच्या अधिपत्याखालील ग्रामपंचायतींमध्ये देण्यात येत असलेल्या अधिसूचित सेवांचा आढावा प्रत्येक सोमवार, बुधवार व शुक्रवार या दिवशी घेऊन संबंधित ग्रामसेवकांना त्यांचा निपटारा करण्याबाबत सूचना द्याव्यात व याबाबतचा अहवाल गट विकास अधिकारी यांचेकडे प्रत्येक सोमवारी ठेवावा. यामध्ये येत असलेल्या अडचणींचे निराकरण करून सदर प्रलंबित अर्जांचा निपटारा करवून घेण्याची जबाबदारी वरील समितीची राहिल.

- ३) ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये कोणत्याही सेवा पुरवठादाराची इंटरनेट सुविधा उपलब्ध नाही अशा ग्रामपंचायतीसाठी नागरिकाने ऑनलाईन अर्ज केला असल्यास संबंधित ग्रामपंचायतीच्या ग्रामसेवकाच्या निदर्शनास सदर ऑनलाईन अर्ज येणे शक्य नाही. अशा प्रकरणी संबंधित विस्तार अधिकारी (पंचायत) यांनी ज्या ग्रामपंचायतीकडे महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियमांतर्गत दाखल्यांची मागणी केलेली आहे, त्या संबंधित ग्रामसेवकांकडे सदर अर्ज

पाठवून निपटारा करण्याबाबत सूचना द्याव्यात किंवा अर्ज थकीत असल्यास त्याचा निपटारा करण्याबाबत पाठपुरावा करावा.

- ४) जिल्हा परिषद स्तरावर नियुक्त करण्यात आलेले नोडल अधिकारी (उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, पंचायत) यांनी प्रत्येक महिन्याच्या पहिल्या सोमवारी जिल्ह्यातील सर्व पंचायत समित्यांमधील प्रलंबित अर्जांचा आढावा घ्यावा व त्याबाबत सर्व संबंधितांना आवश्यक त्या सूचना द्याव्यात.
- ५) महाराष्ट्र लोक सेवा हक्क अधिनियमांतर्गत अधिसूचित केलेल्या सेवा विहित कालावधीत देणे बंधनकारक असल्याने नागरिकांची गैरसोय होऊ नये याकरीता ज्या अभिलेखांचे अद्याप डिजिटायझेशन झालेले नाही, त्या अभिलेखांचे डिजिटायझेशन तातडीने पूर्ण करण्याकरीता मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी विशेष मोहिम हाती घ्यावी.

२. महाराष्ट्र लोक सेवा हक्क अधिनियमान्वये या विभागामार्फत अधिसूचित करण्यात आलेल्या सेवांबाबत अभिलेखांबाबतची उपलब्धता व सदर अभिलेखांचे ऑनलाईन कार्यवाहीकरीता करण्यात आलेले डिजिटायझेशन विचारात घेता, सर्व ग्रामपंचायतींनी पुढील बाबी सर्व नागरिकांच्या माहितीकरीता त्यांच्या कार्यालयाच्या दर्शनी भागात सूचना फलकावर प्रसिध्द कराव्यात :-

- १) ग्रामपंचायतीकडून जन्म / मृत्यु / विवाह यासाठीचे दाखले ऑनलाईन / ऑफलाईन मिळण्यासाठी ज्या व्यक्तीसाठी संबंधित दाखला मागण्यात येत आहे, त्या व्यक्तीच्या जन्म / मृत्यु / विवाह याची नोंद संबंधित ग्रामपंचायतीत विहित कालावधीत झालेली असणे आवश्यक आहे. ज्या ग्रामपंचायतीत संबंधितांच्या जन्म / मृत्यु / विवाहाची नोंद झालेली आहे, त्या ग्रामपंचायतीकडूनच संबंधित दाखल्याच्या अर्जावर कार्यवाही व वितरण करण्यात येईल.
- २) ज्या व्यक्तीसाठी जन्म / मृत्यु / विवाहाची नोंद ही संबंधित ग्रामपंचायतीत झालेली असेल व त्यानंतर काही कालावधीने संबंधित ग्रामपंचायत अथवा या ग्रामपंचायत अंतर्गत असलेले गाव नगरपंचायत / नगरपालिका / महानगरपालिका झाली असेल अथवा त्यामध्ये समाविष्ट झाले असेल, अशा वेळी दाखले मिळण्यासाठी संबंधित नगरपंचायत / नगरपालिका / महानगरपालिका यांचेकडे अर्ज करणे आवश्यक राहील.
- ३) ग्रामपंचायत स्तरावर जन्म नोंदीचे लगतच्या ६ वर्षांचे रेकॉर्ड व मृत्युचे १ वर्षांचे रेकॉर्ड उपलब्ध असते. उर्वरित रेकॉर्ड हे पंचायत समितीस्तरावर असते. तर दिनांक १ एप्रिल, १९६९ पूर्वीचे सर्व अभिलेख हे तहसिलदार कार्यालयात आहेत. सद्यस्थितीत ग्रामपंचायत

स्तरावर बहुतांश अभिलेखांचे डिजिटायझेशन झालेले आहे. त्यामुळे संबंधित ग्रामपंचायतींना त्यांचेकडे डिजिटायझ्ड स्वरूपात उपलब्ध असलेल्या कालावधीचेच दाखले वितरीत करणे शक्य आहे.

४) जन्म प्रमाणपत्रावर नवजात शिशूचे नाव जन्म नोंदणीच्या वेळी करण्यात येत नव्हती, केवळ स्त्री / पुरुष अथवा मुलगा / मुलगी अशी नोंद घेण्यात येत होती. कायद्यातील तरतूदीनुसार जन्म नोंदणी दिनांकापासून १५ वर्षांपर्यंत बाळाच्या नावाची नोंदणी जन्म प्रमाणपत्रावर करण्यात येते. आता केंद्र व राज्य सरकारने विशेष बाब म्हणून दिनांक १४ मे, २०२० पर्यंत जन्म प्रमाणपत्रावर नाव नोंदणी करण्याची अधिसूचना निर्गमित केलेली आहे. तरी याचा लाभ नागरिकांनी घ्यावा.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५१२०५१७५२३४७८२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

गिरीश भालेराव

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल महोदय यांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. सर्व मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
४. मा.मुख्य सचिव यांचे उपसचिव
५. सर्व विभागीय आयुक्त
६. सर्व जिल्हाधिकारी
७. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
८. सर्व मंत्रालयीन विभाग
९. ग्राम विकास विभागातील सर्व कार्यासने
१०. निवड नस्ती (कार्यासन पं.रा-५), ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग